

BİBLİYOGRAFYA :

W. – G. Marçais, *Les monuments arabes de Tlemcen*, Paris 1902; J. de la Nezière, *Monuments mauresques du Maroc*, Paris 1924; H. Terrasse, *Art hispano-mauresque*, Paris 1932; a.m.f., “Le reviviscence de l’acanthé dans l’art hispano-mauresque sous les almoravides”, *al-Andalus*, sy. 26, Madrid 1961, s. 426-435; H. Basset – H. Terrasse, *Sanctuaires et forteresses almohades*, Paris 1932; L. T. Balbas, *Arte Almodade, Arte Nazri, Arte Mudejar*, Madrid 1949, tür.yer.; a.m.f., “Nuevas perspectivas sobre el arte bajo el dominio de los almoravides”, *al-Andalus*, sy. 18, Madrid 1952, s. 411-424; G. Marçais, *L’architecture musulmane d’occident: Tunisie, Algérie, Maroc, Espagne, Sicilie*, Paris 1955; a.m.f., *Architecture de l’Iraqiye*, Paris 1966; J. D. Hoag, *Western Islamic Architecture*, New York 1963; M. Sijelmassi, *Les arts traditionnelles au Maroc*, Paris 1974; D. T. Rice, *Islamic Art*, London 1975, tür.yer.; D. Hill, *Islamic Architecture in North Africa*, London 1976, s. 40-69, 91-134; A. Hutt, *Islamic Architecture: North Africa*, London 1977; G. Mitchell, *Architecture of the Islamic World*, London 1984, tür.yer.; O. Grabar, *İslam Sanatının Oluşumu* (trc. Nuran Yavuz), İstanbul 1988, tür.yer.; M. Muhammed Kahlâvî, *Mesâcidü'l-Mağrib ve'l-Endelüs fî 'aşri'l-Muvahhidin*, Kahire, ts.; M. S. Dimand, “Studies in Islamic Ornament”, *AI*, IV (1937), s. 293-337; E. Lambert, “L’art de l’Islam occidental”, *Annales de l’universite de Paris*, XXIII, Paris 1953, s. 383-393; J. M. Bloom, “The Origins of Fatimid Art”, *Muqarnas*, III, Leiden 1985, s. 20-38.

A. ENGİN BEKSAÇ

MAĞRİBÎ, Ahmed Kehattû

(أحمد كهطو مغربي)

(ö. 849/1445)

Hindistanlı mutasavvif.

737’de (1336) Delhi’de varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Menkıbeye göre henüz dört yaşında iken âniden çıkan bir fırtına yüzünden yolunu kaybetmiş, tüccarlar tarafından bulunarak silsilesi Medyeniyeye tarikatının kurucusu Ebû Medyen’e ulaşan Baba İshâk-ı Mağribî adlı bir şeyhin dergâhına getirilmiş, bu dergâhta eğitim göreyerek büyümüş, on iki

yaşlarında Delhi’ye yaptığı bir ziyaret esnasında kardeşleri onu tanıyarak kendisini götürmek istemiş, ancak Ahmed bunu kabul etmemiştir.

Mağribî yirmi beş yaşına gelince Baba İshak tarafından halife tayin edildi. 776’da (1374-75) şeyhinin ölümü üzerine onun yerine geçti ve kırk gün inzivâya çekildikten sonra Delhi’deki Hân-ı Cihân Camii’ne yerleşti. On iki yıl boyunca zâhidâne bir hayat sürdürdü ve arkasından hacca gitti. Hac dönüşü Irak ve İran’a uğradı. 800 (1398) yılında Timur ordusu Delhi’ye saldırdığında müridleriyle birlikte bir eve hapsedildiyse de Timur tarafından serbest bırakıldı. Mağribî Timur’dan büyük saygı gördü, daha sonra onunla birlikte Semerkant’a gitti. Gucerât’a dönmeden önce Horasan’ı ziyaret etti. Hindistan dönüşünde Serhîz şehrine yerleşti. Gucerât’ta bağımsız bir devlet kuran Sultan Muzaffer Şah kendisine iltifatta bulunarak müridi oldu. Sultanın yaptığı bağışların çok büyük miktarlara ulaştığı, şeyhin bunların dağıtılması için özel bir kişiyi görevlendirdiği kaydedilmektedir. Muzaffer Şah’ın ölümü üzerine yerine geçen Ahmed Şah ve onun ardından Muhammed Şah da Mağribî’ye mürid oldu. Mağribî ileri bir yaşta Serhîz’de vefat etti. Kabri üzerinde Muhammed Şah’ın (1442-1451) inşasına başladığı türbe ve cami Kutbüddin Ahmed Şah zamanında (1451-1458) tamamlanmış, ayrıca bir imarethâne yapılmıştır.

Semâ seven ve semâ meclislerine katılan Mağribî’nin semân şeriata aykırı olup olmadığı hususunda Horasanlı âlimlerle yaptığı bir tartışmada onları ikna ettiği, bizzat kendisinin semâ meclislerinde kavalla Hindular’ın “doha”larını icra ettiği, bununla beraber Hindular’a karşı bir husumeti bulunduğu nakledilmektedir. Mağribî’nin Farsça sözleri ve menkıbeleri bir müridi tarafından *Melfûzât-ı Ahmed-i Mağribî* adı altında bir eserde toplanmıştır (Storey, 1/2, s. 953). Aynı za-

manda bir şair olan Mağribî’nin *Melfûzât*’ta bazı şiirleri yer almaktadır. Ahmed Şah’a sunduğu bir risâleyi Ebû Hâmid b. İbrâhim Şerh-i Risâle adıyla şerhetmiş tir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû'l-Fazl el-Allâmî, *Â'in-i Akbarî* (trc. H. Blochmann), Delhi 1989, III, 413; Abdülkâdir el-Bedâüni, *Muntakhabu't-tawârikh* (trc. G. S. A. Ranking), Delhi 1986, I, 357-358; Cihângîr, *The Tüzuk-i Jahângiri: Memoirs of Jhângir* (trc. A. Rogers, ed. H. Beveridge), New Delhi 1978, I, 428; Storey, *Persian Literature*, 1/2, s. 952-953; T. W. Beale, *An Oriental Biographical Dictionary*, Millwood 1980, s. 41; A. Schimmel, *Islam in the Indian Subcontinent*, Leiden 1980, s. 66; S. Athar Abbas Rizvi, *A History of Sufism in India*, New Delhi 1986, I, 404-408; Zuhûrî'l-Hasan Şârib, *Humûhâne-i Taşavvuf*, Lahor 1988, s. 275-279; Z. A. Desai, “The Major Dargahs of Ahmadabad”, *Muslim Shrines in India* (ed. C. W. Troll), New Delhi 1989, s. 80-81; B. Lawrance, “Maghribi”, *EI* (Ing.), V, 1209-1210; K. A. Nizami, “Ahmad Khattû”, *Elr.*, I, 649-650.

RIZA KURTULUŞ

MAĞRİBÎ, Molla Muhammed

(bk. ŞİRİN MAĞRİBÎ).

MAĞRİBÎLER

(بنو المغربي)

IV-V. (X-XI.) yüzyıllarda vezir, kâtip ve müdebbir olarak çeşitli İslâm hânedanlarının hizmetinde bulunan bir aile.

Fars kökenli ve Şii olan ailenin Mağribîler (Benü'l-Mağribî) olarak adlandırılmasının sebebi, atalarından Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Yûsuf’un, Abbâsî Devleti’nin batı bölgelerinin haracının toplanmasından sorumlu Dîvânü'l-mağrib’de görev yapmış olmasıdır. Onun, Basra’dan Bağdat’a gelerek Dîvânü'l-mağrib’de vazife almasının dışında hayatı hakkında bilgi yoktur. Bu divan Abbâsî Halifesi Müktefi-Billâh döneminde (902-908) ortaya çıktığından Ebû'l-Hasan’ın Müktefi-Billâh’ın veya ondan sonraki halifelerin hizmetinde bulunduğu söylenebilir (İbnü'l-Adîm, *Buğyetü't-taleb*, VI, 2532, 2535; Makrîzî, II, 157).

Mağribîler’in Ebû'l-Hasan’dan sonraki tanınmış simaları şunlardır: Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Ali (ö. 354/965’ten sonra). Babası Ebû'l-Hasan Ali’nin görev yaptığı Bağdat’ta doğdu. Burada çeşitli idarî görevde bulundu. Dönemin Abbâsî sarayının en etkin şahsiyeti olan Muhammed b. Yâkût’un emrinde müdebbir olarak çalıştı.

Ahmed
Kehattû
Mağribî'nin
türbesi –
Serhîz /
Hindistan